

Дем'янчук Анатолій Степанович, д.пед.н., професор, ректор, Марчук Оксана Олександрівна, к.пед.н., доцент, доцент кафедри педагогіки (Міжнародний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне), oxanna442@ukr.net

РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У статті досліджено структурну модель підготовки майбутніх вихователів до національно-патріотичного виховання дошкільників у закладах вищої освіти. Наведено визначення структурної моделі підготовки майбутніх вихователів до патріотичного виховання дошкільників. Визначено умови, необхідні для успішної реалізації запропонованої моделі. Обґрунтовано алгоритм роботи над вдосконаленням фахової підготовки майбутніх вихователів. Досліджено початковий, педагогічно-технологічний, рефлексивний етапи реалізації розробленої моделі.*

***Ключові слова:** структурна модель, вихователі, патріотизм, дошкільники, педагогіка, реалізація.*

Demianchuk Anatolii Stepanovych, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Rector, **Marchuk Oksana Oleksandrivna**, Ph.D in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy (Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities, Rivne), oxanna442@ukr.net

THE IMPLEMENTATION OF THE PREPARATIONAL MODEL OF FUTURE TEACHERS TO THE NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION OF PRESCHOOLERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract.

***Introduction.** Modern social and cultural paradigm of the Ukrainian society requires increasing the level of patriotic upbringing of youth. To educate the young generations and responsible citizens of the country, who are ready to help their motherland it must be formed a spiritual and moral person of a teacher for kindergarten.*

***Purpose.** The purpose of the article is to show the implementation of the preoperational model of future teachers to the national-patriotic education of preschoolers in the higher educational institutions.*

Methods. *The paper uses methods for analyzing the useful studying of students in modern high schools and the up-bringing of children in Ukrainian kindergartens.*

Results. *In the structural model we have reflected the following approaches: activity; competent; axiological. We have identified such content blocks as: theoretical-analytical, diagnostic-ascertaining, substantive-procedural, evaluation. The structural model of the preparation of future teachers for patriotic upbringing of preschoolers is an abstract scheme of the functioning the general pedagogical components which synthesize forms, principles and means of training future kindergarten workers in order to master specific education of the national-patriotic qualities of children.*

Originality. *The process of modeling the professional preparation of future kindergarten workers for the implementation of the basic tasks of patriotic upbringing of children is impossible without the development of meaningful blocks that reflect the purpose, stages, tasks, principles, the pedagogical conditions, diagnostic tools, methods and effectiveness. In the developed model the functions of formation of the future educator's readiness for the realization of tasks of national-patriotic upbringing are distinguished by the diagnostic, educational, value-motivational, communicative-consolidation, coordination orientation. The personally-oriented training of future educators was differentiated into classroom and extra-curricular work.*

Conclusion. *The structural model of the preparation of future teachers for patriotic upbringing of preschoolers is described in the article. It should be implemented in the educational environment of the higher education institution. The successful implementation of the model requires observance of such pedagogical conditions in the higher educational institution, as: a) the creation of the value-motivational environment; b) the humanization of the professional training of future educators to fulfill the tasks of patriotic education of preschool children; c) filling the content of vocationally-oriented disciplines with patriotic content and the using of innovative teaching technologies.*

Key words: *structural model, educators, patriotism, preschoolers, pedagogy, realization.*

Реформування сучасної освіти України згідно Закону України «Про дошкільну освіту» [1] (2017 р.) та «Концепції національного виховання» [2] зумовило необхідність вироблення нових методів роботи із дошкільниками. У сучасних документах про освіту розкрито, що «метою дошкільної освіти є забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок» [1]. Важливо у дошкільному віці сформувати навички дитини, які будуть спрямовані на реалізацію завдань патріотичного виховання. Сьогодні постала потреба вироблення нової моделі формування

готовності майбутніх вихователів до здійснення національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку.

Дослідженню моделей та моделюванню фахової підготовки майбутніх педагогів та вихователів присвячені праці Л. Апостель, Ю. Бабанського, С. Гончаренка, А. Гостева, А. Дахіна, М. Дуранова, В. Міхєєва, Г. Клауса, К. Радол, В. Сластьоніна та ін. У їхніх роботах значна увага приділялась створенню моделей підготовки спеціалістів та моделюванню результатів, які повинні бути досягнуті у процесі навчання і виховання у закладі вищої освіти вихователів дошкільного закладу.

Метою нашої статті є розроблення структурної моделі підготовки майбутніх вихователів до національно-патріотичного виховання дошкільників у закладах вищої освіти та представлення шляхів її впровадження в освітньому просторі закладу вищої освіти.

Вважаємо за необхідне подати тлумачення лексеми моделювання та дотичних до неї понять, що подані в сучасній педагогічній та довідниковій літературі. У «Словнику української мови» поняття «модель» розглядається, як «аналог (схема, структура, знакова система) визначеного фрагменту природної або соціальної реальності, породження людської культури, концептуально-теоретичного утворення-оригінала моделі» [3, 281]. Словом «модель» у педагогічному дослідженні трактується «система, що відтворює зв'язки, функції, умови, відповідно об'єкту дослідження» [4, с. 308]. На думку сучасних науковців, метод моделювання у педагогічному дослідженні виконує такі основні функції:

- пізнавально-дослідницьку;
- науково-теоретичну;
- конструктивно-технічну;
- нормативну [5, с. 6].

Саме моделювання як метод педагогічного дослідження дає можливість здійснити аналітичний чи графічний опис певної частини процесу підготовки майбутнього фахівця.

Науковець А. Дахін подав власне визначення цієї лексеми: «Модель – це штучно створений об'єкт у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул, який, будучи подібним до об'єкту що досліджується (або явища), відображає і відтворює в більш простому і грубому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки і відносини між елементами об'єкта» [6, с. 22].

Дослідник В. Штоф у праці «Моделювання і філософія» [7] запропонував таке визначення терміну: «Модель – об'єкт будь якої природи (мислено уявлена або матеріально реалізована система), який відображає чи відтворює в певному сенсі об'єкт дослідження, здатний замінити його так, що вивчення моделі дасть нову інформацію про об'єкт» [7, с. 45]. У «Словнику українського педагога» А. Грищука подано таке визначення терміну «модель»: «умовне

зображення певних об'єктів, процесів чи явищ, що використовується як їх віртуальний аналог» [8, с. 124].

Водночас Є. Лодатко обґрунтував, що «моделювання у педагогіці, – порівняно з багатьма іншими галузями людського знання, – має особливості, природа яких ґрунтується на нечіткості, розпливчастості педагогічних понять, практичній відсутності прийнятних механізмів виміру розвитку особистості у процесі навчання та виховання» [9].

Сучасні науковці зазначають, що, моделюючи певні системи, доцільно звертати увагу на мету, яку ставить перед собою дослідник. Зокрема, вчена М. Машовець пояснила, що «моделювання є обов'язковою частиною досліджень і розробок, невід'ємною частиною нашого життя... одні і ті ж явища або системи можуть мати багато різних видів моделей: як наслідок, існує багато назв моделей, більшість з яких відображає вирішення певної конкретної мети» [10, с. 126].

На основі проаналізованих нами тлумачень відповідно до теми статті наводимо власне трактування цього терміну: структурна модель підготовки майбутніх вихователів до патріотичного виховання дошкільників – це абстрактна схема функціонування загальних педагогічних компонентів, що синтезує форми, принципи та засоби навчання майбутніх вихователів із метою опанування ними специфіки виховання національно-патріотичних якостей у дітей дошкільного віку.

Процес моделювання фахової підготовки майбутніх вихователів до реалізації основних завдань патріотичного виховання дітей є неможливим без розробки змістовних блоків, що відображають мету, етапи, завдання, принципи, педагогічні умови, діагностичний інструментарій, зміст, методи та результативність.

Об'єктом моделювання підготовки майбутніх вихователів до реалізації завдань патріотичного виховання дошкільників є педагогічна система. Педагогічну систему підготовки майбутніх вихователів до означеної діяльності розглядаємо як невід'ємну частину цілісної педагогічної системи окремого вищого навчального закладу.

У сучасних соціолого-педагогічних словниках пояснено, що система – це «сукупність взаємозв'язаних елементів, які перебувають у стосунках і зв'язках один з одним, що утворює певну цілісність, єдність» [11, с. 233].

У процесі створення моделі підготовки студентів до реалізації завдань патріотичного виховання дошкільників слід враховувати, що готовність педагога до виховної діяльності в цілому є багатомірною системою, що охоплює у стійких єдностях різні компоненти. Зокрема, *мета* полягає в покращенні рівня готовності майбутніх вихователів до реалізації завдань патріотичного виховання дошкільників.

Нами було виокремлено такі змістові блоки, як: теоретико-аналітичний, діагностично-констатувальний, змістовно-процесуальний, контрольно-

оціночний. У структурній моделі ми відобразили такі підходи: діяльнісний; компетентнісний; аксіологічний.

Успішна реалізація моделі потребує дотримання таких педагогічних умов в освітньому середовищі вищого навчального закладу: а) створення ціннісно-мотиваційного середовища, що сприятиме ефективності підготовки майбутніх вихователів до реалізації завдань патріотичного виховання дошкільників; б) гуманізація професійної підготовки майбутніх вихователів до реалізації завдань патріотичного виховання дошкільників; в) наповнення змісту професійно-зорієнтованих дисциплін патріотичним змістом та використання інноваційних технологій навчання; г) активне залучення майбутніх вихователів до проведення національно-патріотичних виховних заходів у закладі вищої освіти; д) налагодження тісної співпраці між закладами вищої та дошкільної освіти щодо здійснення патріотичного виховання дошкільників; е) організація самоосвіти майбутніх вихователів щодо формування патріотичних якостей в дітей дошкільного віку (рис. 1).

Навчаючи реалізовувати завдання національно-патріотичного виховання дошкільників, на заняттях із майбутніми вихователями доречно застосовувати такі методи навчання: а) загальнонаукові (науковості, систематичності і послідовності, доступності, наочності, зв'язку теорії з практикою); б) філософські (об'єктивності, історизму, єдності діалектики і логіки, всебічного розгляду); в) специфічні (історичної правди, педагогічно-креативний).

Реалізація розробленої структурної моделі підготовки майбутніх вихователів до національно-патріотичного виховання дошкільників здійснювалася зі студентами третього та четвертого курсів, а також магістратури педагогічного факультету Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука упродовж 2016–2018 років у *три етапи* (початковий, педагогічно-технологічний, рефлексивний).

Метою першого (початкового) етапу було формування мотивації майбутніх вихователів до патріотичного виховання дошкільників. Другий (педагогічно-технологічний) етап мав на меті формування професійних компетентностей майбутніх вихователів, необхідних для роботи з реалізації завдань патріотичного виховання дошкільників. Метою третього (рефлексивного) етапу було формування в майбутніх вихователів рефлексивно-творчих умінь, умінь самоконтролю, самоперевірки.

Під час проведення лекційних і практичних занять викладачі університету використовували традиційні (словесні, наочні, практична робота, вправи) та інтерактивні (колективні, групові (робота в парах, метод проектів та ін.) методи навчання.

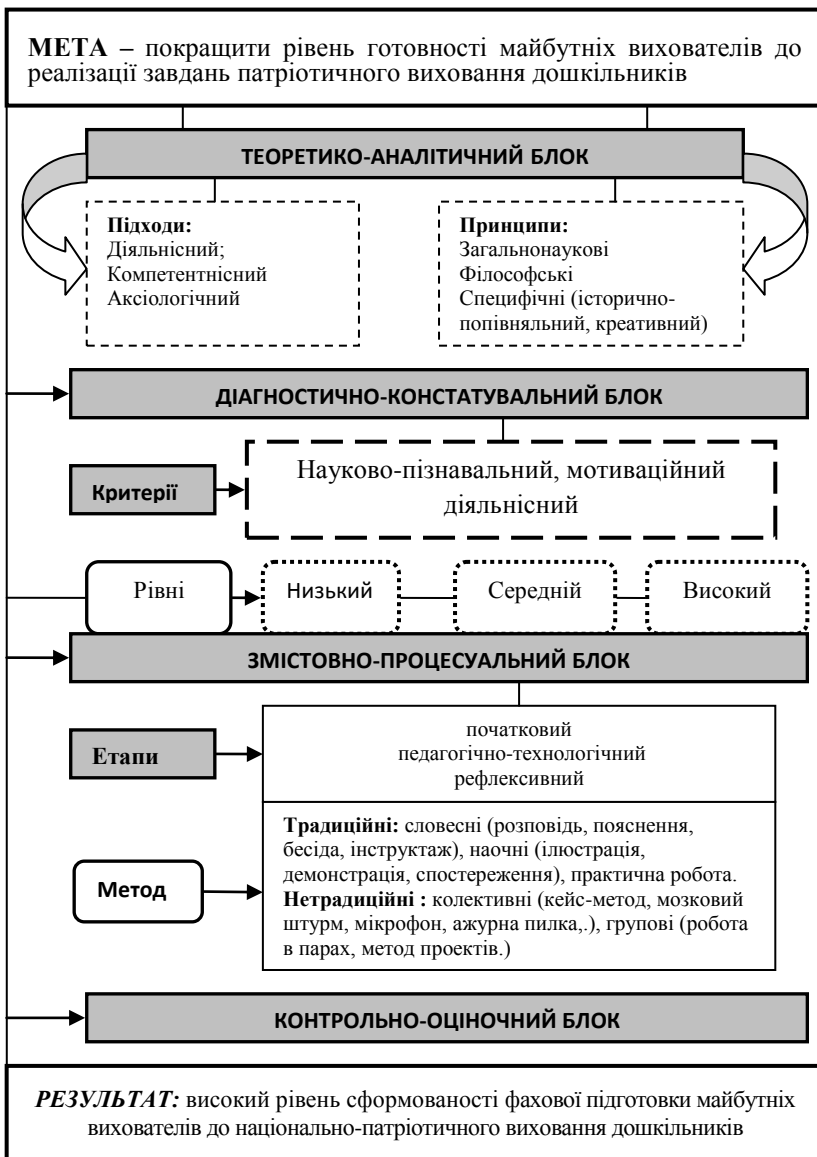

Рис. 1. Структурна модель підготовки майбутніх вихователів до національно-патріотичного виховання дошкільників

Розроблена нами методика активно впроваджувалася під час вивчення таких дисциплін: «Історія дошкільної педагогіки», «Педагогіка дошкільна», «Основи природознавства з методикою», «Дошкільна лінгводидактика», «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва», «Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти», «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень», «Теорія та методика музичного виховання», «Організація і керівництво дошкільною освітою та методична робота в дошкільному закладі».

Особистісно-орієнтована професійна підготовка майбутніх вихователів була диференційована на аудиторну та позааудиторну роботу.

Зокрема, аудиторна підготовка включала такі компоненти:

- 1) змістовий модуль: інтерактивні технології навчання, ділові ігри;
- 2) педагогічна практика: проведення занять, різних виховних заходів, батьківських зборів;
- 3) науково-дослідна робота: пошуково-творча робота, дослідницькі завдання, конференції, педагогічні читання;

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, варто зазначити, що результати аналізу заліково-екзаменаційної сесії, поточених контрольних робіт, а також відповідей на практичних заняттях засвідчили про належне оволодіння студентами навичок із національно-патріотичного виховання дошкільників, що свідчить про ефективність розробленої моделі.

Результати проведеного нами експерименту підтвердили необхідність вдосконалення підготовки майбутніх вихователів за напрямками: а) створення в університетах національно спрямованого освітнього середовища; б) використання народознавчих матеріалів під час вивчення навчальних дисциплін; в) залучення студентів до виховних національно-патріотичних заходів; г) забезпечення участі студентів у волонтерській роботі, діяльності громадських товариств, національно-патріотичних об'єднань. Підготовка майбутнього вихователя до патріотичного виховання дошкільників є запорукою формування національно свідомого підростаючого покоління.

Список використаних літературних джерел

1. Закон України «Про дошкільну освіту»: <https://zakon.help/law/2628-III> (дата звернення: 15.09.2019).
2. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, що затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641. URL: old.mon.gov.ua/gu/about-ministry (дата звернення 27.09.2019)
3. Словник української мови: у 7 т. Київ, 1971. Т. 2. 550 с.
4. Мойсеюк Н. С. Педагогіка. Київ, 1999. 650 с.
5. Петриченко Л. О. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до моделювання в педагогіці інноваційної діяльності в поза аудиторній роботі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Кіровоград, 2007. 20 с.

6. Дахин А. Н. Педагогическое моделирование: сущность, эффективность и неопределённость. *Стандарты и мониторинг*. 2002. № 4. С. 22–26.
7. Штофф В. А. Моделирование и философия. Москва, 1966. 52 с.
8. Гришук А. В. Словник українського педагога. Київ, 2015. 236 с.
9. Лодатко Є. Точки відліку. URL: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_e (дата звернення: 22.09.2019)
10. Машовець М. А. Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку в сучасних умовах розвитку суспільства. *Вісник Інституту розвитку дитини*. 2009. № 5. С. 125–130.
11. Радула В. В. Соціолого-педагогічний словник. Київ, 2004. 304 с.

References

1. Zakon Ukrainy (*Law of Ukraine*). (2001). «Pro doshkilnu osvitu». URL: <https://zakon.help/law/2628-III> (Last accessed: 15.09.2019) (In Ukrainian).
2. Kontsepsiia natsionalno-patriotichnoho vihovannia ditei ta molodi, sho zatverdzhena nakazom Ministerstva osvity i nauki Ukrainy vid 16.06.2015 r. № 641: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15> (Last accessed: 27.09.2019) (In Ukrainian).
3. Slovyk ukrainskoi movy: u 7 t. (1971) Kyiv. T. 2. (In Ukrainian).
4. Moiseiuk N.Y. (1999). Pedahohika. Kyiv (In Ukrainian).
5. Petrychenko L. O. (2007). Pidhotovka maibutnioho vchytelia pochatkovoї shkoly do modeliuвання v pedahohitsi innovatsiinoї diialnosti v poza audytornii roboti: avtoref. dis. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk: spec. 13.00.04 «Teoriia ta metodyka profesiinoї osvity». Kirovohrad (In Ukrainian).
6. Dakhin A. N. (2002). Pedagogicheskoye modelirovaniye: sushchnost. effektivnost i neopredelennost. *Standarty i monitoring (The standards and monitoring)* 4, 22–26 (In Russian).
7. Shtoff V. A. (1966). Modelirovaniye i filosofiya. Moskva (In Russian).
8. Gryshchuk A. V. (2015) Slovyk ukrainskoho pedahoha. Kyiv (In Ukrainian).
9. Lodatko Ye. Tochky vidliku. URL: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_e (Last accessed: 22.09.2019) (In Ukrainian).
10. Mashovets M. A. (2009). Natsionalno-patriotichne vihovannia ditei doshkilnoho viku v suchasnyh umovah rozvytku suspilstva. *Visnik Institutu rozvytku ditini (The Herald of the Institute of the Child)*, 5, 125–30 (In Ukrainian).
11. Radula V. V. (2004). Sotsiolooho-pedahohichnyi slovnyk. Kiyiv (In Ukrainian).

Рецензент: д.пед.н., професор Красовська О. О.